

Charles Oberthür, een vergeten harpcomponist uit de 19de eeuw

SCRIPTIE, als reflectief luik van de masterproef, aangeboden tot het behalen van de graad van Master in het Muziek, afstudeerrichting Instrument, specificatie harp

door **Laura De Jongh**

Promotor: de heer Jef Anaf
Copromotor: mevrouw Lieve Robbroeckx
Hoofdvakdocent: mevrouw Lieve Robbroeckx

academiejaar 2011-2012

Abstract

Deze scriptie vormt een monografie over Charles Oberthür (1819-1895), een vergeten harpist en componist uit de romantiek. Hij belandde in de vergetelheid zoals ontelbaar veel componisten die als 'tweederangs' worden beschouwd en zijn werk wordt nauwelijks meer gespeeld. Een volledige toegang tot zijn muziek is moeilijk te verkrijgen aangezien er slechts één opname, zeer weinig uitgegeven partituren en enkel vage vermeldingen in naslagwerken over hem te vinden zijn.

Maar door een gelukkig toeval werden er, na veel rondvragen in de harpwereld, enkele documenten ter beschikking gesteld die een interessant onderzoek en een nieuwe kijk op deze vergeten componist mogelijk maakten. Een Amerikaanse harpiste bood zeer veel originele harppartituren aan van Oberthür en een musicoloog verleende enkele handgeschreven manuscripten met een biografie en brieven geschreven door Oberthür zelf. Zo werd het mogelijk deze onbekende componist zonder vooroordelen en origineel bronmateriaal in een nieuw daglicht te stellen en tot een brede studie op vier terreinen te komen: sociaalhistorisch, biografisch, muziektechnisch en via de opinie van een brede groep mensen.

In het sociaalhistorische hoofdstuk valt de zeldzame en elitaire rol van de harp duidelijk op. De moderne pedaalharp was nog maar net uitgevonden, het repertoire zeer beperkt. Componisten zoals Oberthür kan je dus beschouwen als baanbrekend en vernieuwend. Door concerten van grote harpvirtuozen werd de harp geleidelijk populairder en rond de eeuwwisseling wordt er in bijna elk conservatorium onderwezen.

Het biografisch manuscript behandelt Oberthür zeer lovend maar niet louter objectief. Het geeft wel zonder twijfel aan hoe hij, begeesterd door de harp, de concertreizen, het lesgeven en het componeren wist te combineren. Hij krijgt tijdens zijn leven ook veel erkenning maar dit succes staat in schril contrast met de situatie honderd jaar later, waar men hem zo goed als vergeten is.

Wanneer je een blik werpt op de titels van enkele werken wordt al snel duidelijk dat sprookjes, dromen, natuur en volksmelodieën gelden als belangrijkste thema's van zijn oeuvre. Naast een algemene bespreking van zijn werk wordt er dieper ingegaan op enkele partituren en aan de hand van zijn harpmethode kan men de technische elementen uit een moeilijk werk volledig begrijpen.

Het laatste hoofdstuk bundelt de opinies over Oberthür samen van een uiteenlopende groep van schrijvers, recensenten, een harpiste, analyticus en een toevallig publiek. Auteurs beschrijven hem steeds als een ijverig en baanbrekend componist, ongeacht de kwaliteit van zijn vele werken. Hij was ongetwijfeld een toegewijde promotor van dit nieuwe instrument.

Deze studie kan elke harpist inspireren bij het uitvoeren Oberthürs oeuvre. We kunnen alleen maar wensen dat dit in de toekomst zal leiden tot het meer opnemen van zijn werk in het standaard harprepertoire.

Abstract in English

This thesis is a monograph on Charles Oberthür (1819-1895), a forgotten harpist and composer from the Romantic era. He went into oblivion like many other composers regarded as “second-rate” and his work is barely played. A full access to his music is difficult to obtain since you can find only one recording, very few published scores and just vague entries in reference works.

But by happy accident and much asking around in the harp world, there were some documents available to make it possible to create an interesting study and a new look at this forgotten composer. An American harpist offered many original harp scores of Oberthür and a musicologist granted some handwritten manuscripts with a biography and letters written by Oberthür himself. Thus it became possible to reevaluate this unknown composer without prejudice and make a comprehensive study on four areas: socio-historical, biographical, music technical and by the opinion of a broad group of people.

The socio-historical chapter illustrates the rare and elitist role of the harp in the 19th century. The modern pedal harp was just invented, the repertoire very limited. Composers like Oberthür can therefore be regarded as pioneering and innovative. Concerts given by big harp virtuosos made the harp gradually more popular and at the turn of the century, almost every conservatory taught the harp.

The biographical manuscript treats Oberthür praisefully but not purely objectively. But it indicates undoubtedly how he managed to combine concert tours, teaching and composing, all inspired by the harp. During his lifetime he received recognition but this success contrasts strongly the situation hundred years later, where he's practically forgotten.

When you take a look at the titles of some works it becomes clear that fairy tales, dreams, nature and folk melodies are the main themes of his oeuvre. Besides a general discussion of his work, we peruse some scores in detail and we are able to understand all the technical difficulties, using his theoretical harp course.

The final chapter assembles the opinions about Oberthür of a diverse group consisting of writers, reviewers, a harpist, an analyst and a random audience. Authors describe him always as an industrious and pioneering composer, apart from the quality of his many works. He was undeniably a devoted promoter of this new instrument.

This study can inspire each harpist performing Oberthür's oeuvre. We can only hope that in the future this will lead to insert more of his work in the standard harp repertoire.